

Vabariigi Valitsuse
korraldus:

nr

RIIKLIK KRIISIREGULEERIMISPLAAN

August 2002

SISUKORD

1. Kriisireguleerimise üldpõhimõtted	3
1.1 Kriisireguleerimise prioriteedid	3
1.2 Plaani eesmärgid	4
1.3 Mõisted.....	4
2. Ministeeriumide, Riigikantselei ja maavanemate ülesanded kriisireguleerimisel	5
2.1 Ministeeriumide ja Riigikantselei ülesanded kriisireguleerimisel	6
2.2 Maavanema ülesanded kriisireguleerimisel.....	7
3. Hädaolukordade lahendamist juhtivad ja hädaolukordade lahendamisele kaasatavad valitsusasutused	8
3.1 Hädaolukorra strateegiline juhtimine	8
3.2 Hädaolukorra operatiivjuhtimine	9
3.3 Hädaolukorra lahendamisele kaasatavad asutused.....	10
4. Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus	10
4.1 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus kohaliku omavalitsuse tasandil	10
4.2 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus maakonna tasandil	11
4.3 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus riigi tasandil	12
4.4 Elutähtsate valdkondade korraldamine	13
5. Riigireservi kasutamise kord hädaolukorras	14
6. Teabevahetuse, varajase hoiatuse ja elanike teavitamise korraldus	14
7. Koostöö kord kaitseväge ja Kaitseliiduga	15
7.1 Koostöö kaitseväge.....	15
7.2 Koostöö Kaitseliiduga.....	16
8. Rahvusvahelise koostöö korraldus kriisireguleerimisalal	16
9. Riikliku kriisireguleerimisplaani väljatöötamise, muutmise ja täiendamise kord	17
9.1 Plaani väljatöötamine	17
9.2 Plaani muutmine ja täiendamine	17

RIIKLIK KRIISIREGULEERIMISPLAAN

1. Kriisireguleerimise üldpõhimõtted

Riiklik kriisireguleerimisplaan (edaspidi plaan) on koostatud “Hädaolukorraks valmisoleku seaduse” (RT I 2000, 95, 613) § 6 alusel lähtudes riigi kohustusest tagada hädaolukorras riigi julgeolek, inimeste elu ja tervis, riigi ja elanike vara ning keskkonna kaitse.

Plaan on dokument, millega kirjeldatakse kriisireguleerimissüsteemi toimimist tervikuna. Plaanis sätestatakse kriisireguleerimise üldpõhimõtted, määratakse kindlaks valitsusasutuste ja kohalike omavalitsuste vastutusalad ja ülesanded, kirjeldatakse hädaolukordade lahendamise üldised põhimõtted, teabevahetuse ja elanike teavitamise korraldus ning erinevate koostöövaldkondade korraldust.

Kriisireguleerimine on meetmete süsteem, mis on ette valmistatud ja kasutusele võetud riigiasutuste poolt koostöös kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ning kriisireguleerimisele kaasatud mittetulundusühingute ja sihtasutustega, et tagada hädaolukorras ühiskonna turvalisus.

Plaan valmib erinevate ametkondade koostöös ning planeerimisel arvestatakse kõiki võimalikke hädaolukordi. Võimalike hädaolukordade nimekirja koostamisel võetakse aluseks Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud “Hädaolukorrast teavitamise kord ja nõuded edastatavale teabele” (RT I 2002, 43, 279) toodud hädaolukordade loetelu. Võimalike hädaolukordade täpne nimekiri koostatakse pärast valla ja linna, maakonna ning ministeeriumi riskianalüüside valmimist. Peale riskianalüüsi valmimist jätkub planeerimisprotsess ressursside kindlaksmääramise ja hindamisega.

Hädaolukorra eduka lahendamise eelduseks on funktsionaalsete lisade olemasolu, milleks on ettevõtte ja asutuse hädaolukorra lahendamise plaan, valla ja linna kriisireguleerimisplaan, maakonna kriisireguleerimisplaan ning ministeeriumi kriisireguleerimisplaan, mille koosseisus nähakse ette ka ministeeriumi valitsemisalas esineda võivate hädaolukordade lahendamise kavad.

Plaani täiendatakse ja korrigeeritakse pidevalt vastavalt plaanis toodud eesmärkide, ülesannete ja ressursside muutumisele, asutuste reorganiseerimisele, õppuste ja toimunud hädaolukordade lahendamise ajal ilmnunud puuduste kõrvaldamiseks.

Plaan ei reguleeri sõjaliste kriiside reguleerimist.

1.1 Kriisireguleerimise prioriteetid

Hädaolukorra lahendamisel arvestatakse järgmisi prioriteete:

- 1) oht inimeste elule ja tervisele – oht tuleb likvideerida esmajärjekorras või kui see pole võimalik, siis maksimaalselt vähendada selle tagajärgi inimeste elule ja tervisele;

- 2) oht riigi julgeolekule - oht tuleb likvideerida esmajärjekorras või kui see pole võimalik, siis maksimaalselt vähendada riigi julgeoleku ohustamist ;
- 3) oht keskkonnale – oht tuleb likvideerida või kui see pole võimalik, siis maksimaalselt vähendada keskkonnale tekitatavat kahju;
- 4) oht varale – likvideerida oht või kui see pole võimalik, siis maksimaalselt vähendada varale tekitatavat kahju.

Hädaolukordade lahendamisel on peamiseks eesmärgiks:

- 1) abistada kannatanuid;
- 2) peatada olukorra eskaleerumine;
- 3) normaliseerida olukord võimalikult lühikese ajavahemiku jooksul ning taastada elutähtsate valdkondade toimimine.

1.2 Plaani eesmärgid

Plaani eesmärgid on:

- 1) läbi planeerimisprotsessi tagada hädaolukorraks valmisolek;
- 2) valmistada ette hädaolukorra lahendamise struktuurid;
- 3) tagada hädaolukorra lahendamiseks vajalike ressursside planeerimine ja kasutamise kord hädaolukorras;
- 4) tagada elanikkonna teavitamine ning kaitse hädaolukorras;
- 5) kavandada ja tagada riigiasutuse töö jätkumine hädaolukorras;

Plaan koosneb:

- 1) põhiplaani;
- 2) funktsionaalsetest lisadest (elutähtsate valdkondade lisad), mis sisaldavad hädaolukorraks valmisoleku seaduse § 7 lõikes 2 nimetatud ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvate elutähtsate valdkondade korraldust hädaolukorras ning mis nähakse ette ministeeriumi kriisireguleerimisplaanis;
- 3) ministeeriumi valitsemisalas esineda võiva hädaolukorra lahendamise üldkava, mille lülitamine plaani koosseisu rõhutab konkreetse hädaolukorra keerukust või ohtlikust ühiskonna turvalisusele ning seega ka avalikkuse suurt huvi selle hädaolukorra lahendamise vastu.
- 4) täiendavatest lisadest, milleks on juhtimine ja koordineerimine, elanike evakueerimine, elanike alarmeerimine, elanike teavitamine, õppuste korraldamine, plaani rakendamine sõjaajal ning lisa ettekannete vormide, nimede ja kontaktandmetega.

1.3 Mõisted

Hädaolukord – sündmus või sündmuste ahel, mis ohustab riigi julgeolekut, inimeste elu või tervist, kahjustab oluliselt keskkonda või tekitab ulatuslikku majanduslikku kahju ning mille lahendamiseks on vajalik Vabariigi Valitsuse, valitsusasutuste ja kohalike omavalitsuste kooskõlastatud tegevus.

Katastroof – äkiline hävingulise toimega sündmus, mis seab ohtu elu, tervise, loodus- või tootmiskeskonna ja mis seisneb paikkonna keemilises, radioaktiivses või muus saastumises; tööstuslikus suurõnnetuses, sealhulgas elektri jaamade ja kaevanduste,

samuti gaasijuhtmete, side-, kommunaal- või elektrivõrkude avariis; ulatuslikus tulekahjus või plahvatuses; ulatuslikus laeva-, lennuki-, rongi- või muu transpordivahendi õnnetuses; muus ulatuslikus õnnetuses või avariis.

Loodusõnnetus – loodusjõudude tegevusest põhjustatud hävingulise toimega sündmus, sealhulgas äkilise hävingulise toimega sündmus, mis seab ohtu elu, tervise, loodus- või tootmiskeskkonna.

Riskianalüüs – analüüs esineda võivate hädaolukordade väljaselgitamiseks ning määramaks hädaolukordade tüübid ja nende esinemise tõenäosuse koos võimalike tagajärgedega, mille põhjal koostatakse vastavad reguleerimise plaanid.

Riigireserv - Eesti Vabariigi julgeolekut ja sõltumatust tagav materiaalsed ressursid ning tehniliste vahendite kogum, mis võetakse kasutusele hädaolukorras ja sõjaseisukorra ajal.

Sündmuskoha juht (operatiivjuht) – operatiivjuhtimise eest vastutava ametkonna esindaja, kellele alluvad kõik sündmuskohale saabunud operatiivteenistused ja lisajõud (kaasatavad asutused).

Terrorism – tervisekahjustuste tekitamisele, surma põhjustamisele või vara hõivamisele, rikkumisele või hävitamisele suunatud tegu sõja või rahvusvahelise konflikti provotseerimise või poliitilisel või usulisel eesmärgil.

Psühholoogiline kaitse - valmisolek teabevahetuse juhtimiseks ja korraldamiseks hädaolukorras selleks, et edastada elanikkonnale selge ja täielik informatsioon olukorrast ning valmisolek ühiskonna kaitsmiseks psühholoogiliste rünnakute vastu, ühiskonna vastupanuvõime edendamine ja alalhoidmine hädaolukorra ajal.

Varajane hoiatuse süsteem - alarmeerimisseadmete võrgustik elanike teavitamiseks hädaolukordadest.

2. Ministeeriumide, Riigikantselei ja maavanemate ülesanded kriisireguleerimisel

Ministeeriumid, Riigikantselei ja maavanemad juhivad kriisireguleerimise üldistest ülesannetest, mis on sätestatud “Hädaolukorraks valmisoleku seaduse” §-s 3:

- 1) teha võimaliku hädaolukorra väljaselgitamiseks riskianalüüs;
- 2) välja selgitada hädaolukorra vältimise ja hädaolukorra tagajärgede leevendamise võimalused;
- 3) koostada kriisireguleerimisplaanid;
- 4) valmistada ette hädaolukorra lahendamise struktuurid;
- 5) tagada hädaolukorra lahendamiseks vajalikud ressursid;
- 6) lahendada hädaolukord;
- 7) korraldada elanike teavitamine;

- 8) korraldada kriisireguleerimisalast koolitus;
- 9) teha hädaolukorras tegutsemise selgitustööd elanike seas;
- 10) taastada elutähtsate valdkondade toimimine.

2.1 Ministeeriumide ja Riigikantselei ülesanded kriisireguleerimisel

Ministeeriumide ja Riigikantselei täpsemad ülesanded hädaolukorras valmisolekul ja kriisireguleerimisel on sätestatud "Hädaolukorras valmisoleku seaduse" § 7 lõikes 1, § 11 lõikes 1 ja § 12 lõikes 1.

Lisaks eelnimetatud ülesannetele täidab ministeerium hädaolukorra tekkimisel oma valitsemisalas järgmisi ülesandeid:

- 1) informeerib hädaolukorras teisi valitsusasutusi vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud hädaolukordadest teavitamise korrale või kriisireguleerimisplaanides ettenähtud teabevahetuse korraldusele;
- 2) korraldab elanike teavitamist hädaolukorras;
- 3) teavitab ministeeriumi töötajaid hädaolukorras;
- 4) rakendab ministeeriumi kriisireguleerimisplaani tervikuna või ministeeriumi valitsemisalas esineda võiva hädaolukorra lahendamise kava;
- 5) sõltuvalt hädaolukorra arengust otsustab ministeeriumi kriisireguleerimismeeskonna kokkukutsumise ning määrab kindlaks kriisireguleerimismeeskonna töökoha;
- 6) Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni esimehe või Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni kriisireguleerimismeeskonna (edaspidi kriisikomisjoni meeskond) juhi korraldusel saadab ministeerium esindaja kriisikomisjoni meeskonna koosseisu;
- 7) tagab ministeeriumi ja tema valitsemisala töö hädaolukorras;
- 8) korraldab arhiivide ja andmebaaside kaitse;
- 9) korraldab vajadusel ministeeriumi evakueerimise.

Hädaolukorra lahendamise juhtimisel ministeerium:

- 1) juhib hädaolukorra lahendamist oma valitsemisalas;
- 2) teeb Vabariigi Valitsusele ja tema kriisikomisjonile ettepanekud hädaolukorra lahendamiseks ning täiendavate ressursside (sh riigireservi) eraldamiseks;
- 3) koordineerib ministeeriumi valitsemisala asutuste tegevust hädaolukorra lahendamisel;
- 4) korraldab täiendavate ressursside kaasamist oma valitsemisalas;
- 5) hädaolukorra lahendamist juhtiva ministeeriumina koordineerib teiste ministeeriumide ja nende valitsemisala asutuste tegevust hädaolukorra lahendamisel vastavalt kriisireguleerimisplaanidele ning Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ja kriisikomisjoni meeskonna juhistele;
- 6) korraldab teabevahetust erinevate valitsusasutuste vahel;
- 7) korraldab suhtlemist avalikkusega, juhul kui kriisikomisjoni meeskonna infogrupp ei otsusta teisiti;
- 8) korraldab rahvusvahelist koostööd hädaolukorra lahendamisel vastavalt kriisireguleerimisplaanis sätestatule;
- 9) korraldab koostööd kaitseväge ja Kaitseliiduga.

Siseministerium juhtivministeriumina kriisireguleerimise alal teenindab ka Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ning tagab Vabariigi Valitsuse kriisireguleerimismeeskonna töökorralduse ja kokkukutsumise.

Ministeriumi kriisireguleerimismeeskond hädaolukorras:

- 1) täidab ministri, Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ja kriisikomisjoni meeskonna korraldusi;
- 2) analüüsib olukorda ning teeb ettepanekud hädaolukorra lahendamiseks;
- 3) koordineerib hädaolukorra lahendamist vastaval saadud volitustele;
- 4) koordineerib ametkondade koostööd ja ressursside kasutamist;
- 5) korraldab ametkondadevahelist teabevahetust;
- 6) korraldab massiteabevahendite ja avalikkuse informeerimist hädaolukorrast ja selle lahendamise käigust.

Ministerium, mis ei juhi hädaolukorra lahendamist täidab kriisireguleerimisplaanidest tulenevaid kohustusi, tagab ministeriumi ja tema valitsemisala töö hädaolukorras ning koordineerib ministeriumi valitsemisala asutuste tegevust hädaolukorda lahendamist juhtiva ministeriumi, Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni või kriisikomisjoni meeskonna abistamisel.

Riigikantselei hädaolukorra tekkides:

- 1) informeerib peaministri, Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni esimehe või riigisekretäri korraldusel teisi Vabariigi Valitsuse liikmeid hädaolukorrast;
- 2) rakendab Riigikantselei kriisireguleerimisplaani;
- 3) tagab Vabariigi Valitsuse ja Riigikantselei töö korraldamise hädaolukorras ning valitsuse istungite läbiviimise selleks ettenähtud kohtades;
- 4) korraldab vajadusel valitsuse ja Riigikantselei töötajate evakueerimise ning Riigikantselei töö selleks ettenähtud kohtades;
- 5) korraldab Riigikantselei arhiivide ja andmebaaside kaitse;
- 6) korraldab valitsuse ja kaitseväge ning Kaitseliidu vahelist teabevahetust;
- 7) korraldab valitsuse ja ministeriumide ning teiste valitsusasutuste vahelist teabevahetust;
- 8) Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni kriisireguleerimismeeskonna juhi korraldusel lähetab Riigikantselei ettenähtud töötajad kriisikomisjoni kriisireguleerimismeeskonna koosseisu;
- 9) korraldab vajalike õigusaktide kiiret avaldamist Riigi Teatajas;
- 10) korraldab elanike teavitamist ning psühholoogilist kaitset.

2.2 Maavanema ülesanded kriisireguleerimisel

Maavanema ülesanded hädaolukorraks valmisolekul ja kriisireguleerimisel on sätestatud "Hädaolukorraks valmisoleku seaduse" §-s 14.

Maavanem hädaolukorra tekkides:

- 1) informeerib hädaolukorrast valitsusasutusi ja kohalikke omavalitsusi vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud hädaolukordadest teavitamise korrale või maakonna kriisireguleerimisplaanis ettenähtud teabevahetuse korraldusele;
- 2) korraldab elanike teavitamist hädaolukorrast;
- 3) rakendab maakonna kriisireguleerimisplaani;

3.2 Hädaolukorra operatiivjuhtimine

Operatiivjuhtimine toimub ministeeriumi struktuuriüksuse, ministeeriumi valitsemisalas olevate ametite ja inspeksioonide või nende allasutuste poolt vastavalt valitsemisalale ja seaduses sätestatud korrale. Operatiivjuhtimist teostava struktuuriüksuse peamiseks ülesandeks on hädaolukorra lahendamine sündmuskohal.

Siseministeeriumi valitsemisalas toimub hädaolukordade lahendamise operatiivjuhtimine järgmiselt:

- 1) **Päästeamet, maavalitsuste hallatavad päästeasutused ja Tallinna Tuletõrje- ja Päästeamet** juhivad hädaolukorra lahendamist tulekustustus- ja päästetööde tegemisel tulekahjude, loodusõnnetuste, katastroofide, avariide, plahvatuste, liiklus- ja muude õnnetuste korral.
- 2) **Piirivalveamet:**
 - a. otsingu- ja päästetööde korral sise- ja territoriaalmeres, majandusvööndis, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel;
 - b. merereostuse likvideerimisel sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis;
 - c. relvastatud konflikti korral riigipiiril või massilise riigipiiri ebaseadusliku ületamise katse või selle ohu korral;
 - d. otsingutööd lennuõnnetuse korral maismaal.
- 3) **Politsei** juhivad hädaolukorra lahendamist massirahutuste korral.
- 4) **Kaitsepolitsei** juhivad hädaolukorra lahendamist terroriakti korral.

Teede- ja Sideministeeriumi valitsemisalas toimub hädaolukordade lahendamise operatiivjuhtimine järgmiselt:

- 1) **Maanteeamet** juhivad hädaolukorra lahendamist erakorraliste ilmastikutingimuste või muu õnnetuse tagajärjel tekkinud liikluse katkemisel põhimaanteel enam kui 12 tunniks (inimeste elu ja tervisega seotud õnnetuste korral peale seda, kui päästeasutus on juhtimise üle andnud);
- 2) **Raudteeamet** juhivad hädaolukorra lahendamist õnnetuse tagajärjel ohtlike veoste ja inimestega või ulatusliku keskkonnareostuse tagajärjel raudteel ning raudteeliini peateel õnnetuse tagajärjel tekkinud rongiliikluse katkemisel (inimeste elu ja tervisega seotud õnnetuste korral peale seda, kui päästeasutus on juhtimise üle andnud).

Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas toimub hädaolukordade lahendamise operatiivjuhtimine järgmiselt:

- 1) **Keskkonnainspeksioon** juhivad hädaolukorra lahendamist ulatusliku õhusaastuse, ulatusliku sise- ja piiriveekogude ning põhjavee saastumise korral naftasaaduste või muude keskkonnaohtlike ainetega.
- 2) **Kiirguskeskus** juhivad hädaolukorra lahendamist keskkonna ulatusliku radioaktiivse saastumise ja selle tekkimise ohu korral, põhjustatuna Eestis või naaberregioonides toimunud kiirgusavariist ning muu radioaktiivse saastumise korral.

Kaitseministeerium juhivad hädaolukorra lahendamist vastuhaku korral kaitseväes.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas toimub hädaolukordade operatiivjuhtimine järgmiselt:

- 1) **Tervisekaitseinspeksioon** juhib hädaolukorra lahendamist epideemia korral.
- 2) **Tervishoiuamet** juhib hädaolukorra lahendamist massilise mürgistuse korral.

Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas toimub **Veterinaar- ja Toiduameti** poolt hädaolukorra lahendamise operatiivjuhtimine episootia korral.

Majandusministeeriumi valitsemisalas toimub operatiivjuhtimine tehniliste avariide korral elektrijaamas või elektrijaotusseadmetes ja alajaamades, mis võivad põhjustada linnade või suurte piirkondade elektrienergiata jäämise.

Justiitsministeerium juhib hädaolukorra lahendamist massiliste korratuste korral vanglates, eelvangistusmajades ja väljasaatmislaagrites.

Välisministeerium juhib hädaolukorra lahendamist juhul, kui on toimunud terroriakt Eesti Vabariigi välisesinduse, diplomaadi, välisesinduse haldustöötaja või nende perekonnaliikmete vastu. Välisministeerium on juhtiv ministeerium ka rahvusvaheliste hädaolukordade puhul.

3.3 Hädaolukorra lahendamisele kaasatavad asutused

Hädaolukorra lahendamisele kaasatavad valitsusasutused on kõik asutused, kes vastavalt oma seaduslikele ülesannetele on kohustatud operatiivselt reageerima või kes kaastakse hädaolukorra lahendamisele hiljem. Hädaolukorra lahendamisse võib kaasata ka kohaliku omavalitsuse asutused, ettevõtjad, avalik õiguslikud isikud, mittetulundusühingud ja sihtasutused. Kõikide nende ülesanded kriisireguleerimisel sätestatakse kriisireguleerimisplaanides. Õiguste ja kohustuste täpsemaks määratlemiseks võidakse hädaolukorra lahendamist juhtiva valitsusasutusega sõlmida lepingud.

4. Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus

4.1 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus kohaliku omavalitsuse tasandil

Enamik hädaolukordadest on seotud konkreetse sündmuskoha või sündmuskohtadega ning seal toimub ka esmane reageerimine hädaolukorrale. Hädaolukorra iseloom või selle kestvus võib tingida sündmuskoha staabi moodustamise vajaduse.

Kui sündmuskoht on seotud omavalitsuse territooriumiga, siis toimub esmane hädaolukorrale reageerimine kohaliku omavalitsuse tasandil. Selleks kaasatakse valla ja linna kriisireguleerimisplaanil alusel või sündmuskoha juhi korraldusel kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevad hädaolukorra lahendamiseks vajalikud ressursid.

Hädaolukorra lahendamist juhib vallas vallavanem ja linnas linnaeape. Valla ja linna kriisireguleerimisplaanis või lepingute alusel võidakse sätestada koostöö piirnevate valdade ja linnadega.

Hädaolukorra lahendamise koordineerimiseks valla või linna territooriumil võidakse vajaduse korral moodustada kriisikomisjon. Kriisikomisjoni moodustamine on kohustuslik, kui vallas ja linnas on üle 50 000 elaniku. Valla või linna kriisikomisjoni esimeheks on vastavalt vallavanem või linnaeape.

Valla- ja linnavalitsus moodustavad teabevahetuse, ressursside kasutamise ning ametkondade koostöö koordineerimiseks ning olukorra analüüsimiseks kriisireguleerimismeeskonna.

Valla ja linna kriisikomisjoni või kriisireguleerimismeeskonna peamine ülesanne hädaolukorras on sündmuskoha juhi abistamine ja toetamine hädaolukorra lahendamisel ning vajalike ressursside hankimine, olukorra analüüs, ametkondade koostöö koordineerimine, teabevahetuse korraldamine, elanike teavitamine ning täiendavate ressursside taotlemine maavanemalt. Oluline on ka osalemine elutähtsate valdkondade toimimise taastamises.

4.2 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus maakonna tasandil

Kui hädaolukord hõlmab mitme kohaliku omavalitsuse territooriumi, nõuab mitme omavalitsuse ressursside kasutamist või muude lisaressursside kaasamist või kui omavalitsuse tasandil rakendatavad kriisireguleerimismeetmed ei ole piisavad, siis toimub hädaolukorra lahendamise koordineerimine maakonna tasandil. Hädaolukorra lahendamist maakonnas juhib maavanem, kes koordineerib maakonna kohalike omavalitsuste ning maakonnas asuvate riigiasutuste, ettevõtjate, mittetulundusühingute ja sihtasutuste koostööd kriisireguleerimisel. Maavanem võib käivitada esmalt kriisireguleerimismeetmed olukorra analüüsiks ja jälgimiseks, kutsudes selleks kokku kriisireguleerimismeeskonna või maakonna kriisikomisjoni. Maavanema edasine tegutsemine sõltub sündmuste arengust ja hädaolukorra lahendamise käigust. Maakonna kriisikomisjoni või kriisireguleerimismeeskonna kokkukutsumisel ning hädaolukorra lahendamise koordineerimise üleminekul maakonna tasandile informeeritakse sellest ministeeriumi, mille valitsemisalasse hädaolukord kuulub, kohalikku omavalitsust, sündmuskoha juhti ja teisi valitsusasutusi vastavalt hädaolukorrast teavitamise korrale.

Maavanem moodustab maakonnas kriisireguleerimisalase ennetava ja ettevalmistava töö korraldamiseks ning hädaolukorra lahendamiseks kriisikomisjoni. Kriisikomisjoni esimees on maavanem. Maakonna kriisikomisjoni peamised ülesanded hädaolukorra lahendamisel on hädaolukorra lahendamise koordineerimine maakonnas, maavanemale ettepanekute tegemine täiendavate ressursside taotlemiseks ja elanike teavitamine hädaolukorrast ja selle lahendamisest.

Maavanem moodustab kriisireguleerimismeeskonna. Maakonna kriisikomisjoni ja kriisireguleerimismeeskonna peamine eesmärk on sündmuskoha juhi abistamine hädaolukorra lahendamisel, koostöö koordineerimine, teabevahetus, täiendavate

ressursside taotlemine hädaolukorra lahendamiseks ning elutähtsate valdkondade toimimise taastamine.

4.3 Hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldus riigi tasandil

Riigi tasandil toimub hädaolukorra lahendamise strateegiline juhtimine ministeeriumi poolt ning operatiivjuhtimine ministeeriumi struktuuriüksuse, ministeeriumi valitsemisalas olevate ametite ja inspeksioonide või nende allasutuste poolt.

Ministeeriumi valitsemisalas tekkida võivate hädaolukordade lahendamise, teabevahetuse, ressursside kasutamise ning ametkondade koostöö koordineerimiseks ning olukorra analüüsiks moodustatakse ministeeriumis kriisireguleerimismeeskond.

Hädaolukorra ulatuse tõttu võib ministeeriumide, Riigikantselei ja maavanemate tegevuse koordineerimine minna vastavalt seadusele, kriisireguleerimisplaanidele või Vabariigi Valitsuse korraldusele Vabariigi Valitsuse kriisikomisjonile.

Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon moodustab kriisireguleerimismeeskonna, mille ülesanded hädaolukorras on:

- 1) Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ülesannete ja korralduste täitmine;
- 2) kriisikomisjoni abistamine hädaolukorra lahendamiseks vajaliku informatsiooni analüüsimisel ning olukorra lahendamisel;
- 3) ministeeriumide, Riigikantselei ja maavanemate tegevuse koordineerimine hädaolukorra lahendamisel vastavalt kriisikomisjonilt saadud volitustele;
- 4) olukorra analüüs;
- 5) ametkondade koostöö ja ressursside kasutamise koordineerimine;
- 6) ametkondadevahelise teabevahetuse korraldamine;
- 7) massiteabevahendite ja avalikkuse informeerimine hädaolukorrast ja selle lahendamise käigust.

Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni kriisireguleerimismeeskonna koosseisu kuuluvad operatsioonide grupp, koordinatsioonigrupp, meediagrupp ja logistikagrupp.

Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon ning selle kriisireguleerimismeeskond võidakse aktiveerida ainult sündmuste jälgimiseks ja olukorra analüüsimiseks. Meeskonna kokkukutsumistasandi ja töörežiimi määrab kindlaks kriisireguleerimismeeskonna juht. Kriisireguleerimismeeskonna kokkukutsumisel nähakse sõltuvalt hädaolukorra arengust kahte tasandit, mis nimetatakse “siniseks” ja “punaseks” tasandiks:

- 1) “sinine” tasand – võimaliku hädaolukorraga seotud sündmuste jälgimiseks ja hindamiseks või hädaolukorra analüüsiks kutsutakse kokku meeskonna juht, operatsioonide grupp ning logistika ja meediagrupi esindaja;
- 2) “punane” tasand - võimalik sündmuste areng või tekkinud hädaolukorra lahendamine vajab kogu meeskonna põhikoosseisu kokkukutsumist ning võib tekkida vajadus täiendava koosseisu kaasamiseks.

Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ja kriisireguleerimismeeskonna kokkukutsumisest informeeritakse maakonna- ja kohaliku omavalitsuse tasandit ning sündmuskoha juhti.

Sõltuvalt hädaolukorda põhjustanud sündmuse iseloomust, hädaolukorra tagajärgedest ning ohustatud või kahjustatud territooriumi suurusel, võib olukorra lahendamise ja koordineerimise korraldus toimuda kohe riiklikul tasandil. Sellisel juhul informeeritakse tekkinud olukorrast maakonna ja kohaliku omavalitsuse tasandil ning nende kaasamine hädaolukorra lahendamisel otsustatakse vastavalt vajadusele.

Eriolukorra või erakorralise seisukorra väljakuulutamisel toimub hädaolukorra lahendamise juhtimine vastavalt "Eriolukorra seaduses" ja "Erakorralise seisukorra seaduses" toodud erisustega.

4.4 Elutähtsate valdkondade korraldamine

Ministeeriumi valitsemisalasse kuuluva elutähtsa valdkonna juhtimine ja korraldus hädaolukorras nähakse ette ministeeriumi kriisireguleerimisplaanis. Vastava valdkonna korraldus on riikliku kriisireguleerimisplaani vahetu osa ning lisatakse sinna peale ministeeriumide kriisireguleerimisplaanide valmimist.

Elutähtsate valdkondade korraldamisel planeeritakse kõigiks võimalikeks hädaolukordadeks ning see on vajalik selleks, et tagada hädaolukorras ühiskonna turvalisus laiemas mõistes:

- 1) valitsusasutuste ja kohalike omavalitsusasutuste järjepidev töö;
- 2) elanike elu ja tervise ning vara kaitse;
- 3) elutähtsate kaupade ja teenuste kättesaadavus;
- 4) majanduse ja kaubanduse säilimine;
- 5) tervishoiu, sotsiaalkindlustuse ja -hoolekande toimimine.

Elutähtsate valdkondade korraldamine ja juhtimine kogu riigi ulatuses toimub vastavalt "Hädaolukorras valmisoleku seadusele" järgmiselt:

- 1) avaliku korra kaitse – Siseministeerium;
- 2) tulekustutus- ja päästetööd – Siseministeerium;
- 3) energeetikasüsteemi toimimine – Majandusministeerium;
- 4) esmatarbekaupadega varustamise korraldus – Majandusministeerium;
- 5) toiduainetega varustamise korraldus – Põllumajandusministeerium;
- 6) finantssüsteemi toimimine – Rahandusministeerium;
- 7) tervishoiu, sotsiaalkindlustuse ja -hoolekande korraldus, psühhosotsiaalse abi osutamine, põgenike ja evakueeritute abistamine, tööjõuarvestus – Sotsiaalministeerium;
- 8) elekter- ja postside korraldus – Teede- ja Sideministeerium;
- 9) transpordi korraldus – Teede- ja Sideministeerium;
- 10) kultuuriväärtuste kaitse korraldus – Kultuuriministeerium;
- 11) keskkonnakaitse ja -seire korraldus – Keskkonnaministeerium;
- 12) valitsusasutustele eri- ja asendusside tagamise korraldamine ning edastatava teabe elektrooniline kaitse – Teabeamet.

Elutähtsa valdkonna planeerimisel märgitakse ära juhtiv valitsusasutus, kaasatavad asutused, tuuakse ära seadusandlik alus ja mõisted, näidatakse ära eesmärk,

tegevuspiirkond ja põhimõtted funktsiooni täitmiseks, võimalike hädaolukordade ning nende tagajärgede kirjeldus, tegevuskava (üldine, teavitamine, reageerimine), asutuste vastutus (juhtiv, kaasatavad), nõuded ressurssidele.

5. Riigireservi kasutamise kord hädaolukorras

Hädaolukorra lahendamiseks võib olla vajalik riigireservi kasutamine.

Hädaolukorras võetakse kasutusele:

- 1) munitsipaalvaru, mida kasutatakse kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil asuvate elanike elutegevuse tagamiseks ning mille väljaandmise ulatuse ja korra määrab kohalik omavalitsus;
- 2) julgeolekuvaru, mida kasutatakse julgeolekuvaru haldava ministri korraldusel elanike elutegevuse tagamiseks;
- 3) mobilisatsioonivaru mittemilitaarsed ressursid, mida kasutatakse elanikkonna vajadusteks ning mille kasutuselevõtu otsustab Vabariigi Valitsus.

Eriolukorras võetakse kasutusele:

- 1) julgeolekuvaru eriolukorra juhi korraldusel elanike elutegevuse tagamiseks;
- 2) ettevõtja tegevusvaru julgeolekuvaru korraldava ministeeriumi ja ettevõtja vahel sõlmitud lepingu tingimustel.

Erakorralise seisukorra ajal võetakse kasutusele:

- 1) julgeolekuvaru erakorralise seisukorra juhi korraldusel elanike elutegevuse tagamiseks;
- 2) ettevõtja tegevusvaru julgeolekuvaru korraldava ministeeriumi ja ettevõtja vahel sõlmitud lepingu tingimustel.

6. Teabevahetuse, varajase hoiatuse ja elanike teavitamise korraldus

Riigiasutus, valla- või linnavalitsus, kohaliku omavalitsuse asutus ning ettevõtja on kohustatud hädaolukorrast viivitamatult teatama.

Riigiasutuse, valla- või linnavalitsuse, kohaliku omavalitsuse asutuse ning ettevõtja kohustused teabe edastamisel hädaolukordade kohta ning nõuded edastatavale teabele sätestatakse hädaolukordadest teavitamise korras.

Elanike teavitamine võimalikest ohtudest on valla- ja linnavalitsuse ning maavanema ülesanne ning vastav kord sätestatakse valla ja linna ning maakonna kriisireguleerimisplaanis.

Elanike teavitamise kord hädaolukorra lahendamise juhtimisel ja koordineerimisel riigi tasandil sätestatakse Riigikantselei kriisireguleerimisplaanis.

Teabevahetust erinevate asutuste vahel hädaolukorras korraldavad ja koordineerivad kriisireguleerimisega tegelevad üksused asutustes (kriisireguleerimismeeskond, kriisikomisjon). Teabevahetus puudutab nii asutustevahelist teabe vahetust kui suhtlemist avalikkusega.

Varajase hoiatuse süsteemi kavandamist ning arendamist korraldab Siseministeerium.

7. Koostöö kord kaitseväge ja Kaitseliiduga

Ministeeriumid, Riigikantselei, maavalitsused ning valla- ja linnavalitused lähtuvad kaitseväge ja Kaitseliiduga koostöö korraldamisel "Eesti riigi kaitsepoliitika põhisuundadest" (RT I 1996,33,684), "Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alustest" (RT I 2001,24,134), "Eesti sõjalise kaitse strateegiast" (RTL 2001,33,442), "Hädaolukorraks valmisoleku seadusest" ning käesolevas plaanis sätestatud põhimõtetest.

Kaitseliitu ja kaitseväge võib kasutada ainult seadusega ettenähtud juhtudel ja korras.

Esimeses järjekorras kaasatakse hädaolukorral lahendamisele Kaitseliit vastavalt koostööplaanidele. Kaitseväge kaasatakse hädaolukorra lahendamisele ainult äärmisel vajadusel.

7.1 Koostöö kaitseväega

Kaitseväge võib hädaolukorra lahendamisel kasutada üksnes:

- 1) riigile elutähtsate objektide julgestamiseks ja kaitsmiseks;
- 2) pääste- ja otsingutöödel;
- 3) koos politsei ja Siseministeeriumi muude relvastatud üksustega liikluse korraldamisel või avaliku korra ja elanikkonna turvalisuse tagamisel;
- 4) hädaolukorraga kaasneda võiva ulatusliku vägivallaga seotud ebaseadusliku tegevuse relvastatud tõkestamisel.

Kaitseväge kasutamise otsustab Vabariigi President iseseisvalt või Vabariigi Valitsuse ettepanekul, andes oma otsusega kaitseväge juhatajale korralduse kaitseväge kasutamiseks vastavalt eri ja erakorralise seisukorra seaduses toodud sätetele ja korrale.

Juhul, kui kaitseväge kaasamine pole ette nähtud maakonna koostöökavas, siis hädaolukorra puhul esitab vastava maakonna kriisikomisjon taotluse kaasata kaitseväge ressursse hädaolukorra lahendamisele Vabariigi Valitsusele.

Juhtivministeeriumi kriisireguleerimismeeskond võib esitada taotluse kaitseväge kaasamiseks Vabariigi Valitsusele, kes hindab kaitseväge kasutamise vajadust.

7.2 Koostöö Kaitseliiduga

Hädaolukorra lahendamist juhtiva isiku taotlusel võib kaitseväge juhataja, Kaitseliidu ülem või Kaitseliidu lähima üksuse pealik anda oma alluvatele hädaolukorras käsu osaleda päästetegevuses. Päästetöodes osalemise ajal allub Kaitseliidu liige päästetööde juhile läbi oma vahetu ülema.

Kaitseliitu võib kasutada üksnes:

- 1) hädaolukorra piirkonna julgestamiseks ja kaitsmiseks;
- 2) pääste- ja otsingutöödel;
- 3) koos politsei ja Siseministeeriumi muude relvastatud üksustega liikluse korraldamisel või avaliku korra ja elanikkonna turvalisuse tagamisel.

8. Rahvusvahelise koostöö korraldus kriisireguleerimisalal

Välislepingutest tulenevad kohustused hädaolukordi käsitleva teabe edastamiseks ja rahvusvahelises koostöös ning rahvusvahelises kriisireguleerimises osalemiseks nähakse ette ministeeriumi kriisireguleerimisplaanis.

Ministeeriumi kriisireguleerimisplaanis või selles ette nähtud elutähtsa valdkonna korralduses ja konkreetse hädaolukorra lahendamise kavas nähakse ette:

- 1) antud valdkonda puudutavad rahvusvahelised konventsioonid, millega Eesti on ühinenud ning nendest tulenevad õigused ja kohustused;
- 2) kahe või mitmepoolsed välislepingud ning nendest tulenevad õigused ja kohustused;
- 3) rahvusvahelise abi küsimise ja osutamise kriteeriumid ning kord;
- 4) rahvusvahelise teabevahetuse ja koostöö kord ning kontaktpunktid.

Rahvusvahelise abi küsimine ja abi osutamine hädaolukorras ning rahvusvahelises kriisireguleerimises osalemine toimub vastavalt rahvusvahelisele lepingule. Plaan ei reguleeri kaitseväge kasutamist rahvusvaheliste sõjaliste kohustuste täitmisel.

Rahvusvaheliste otsingu- ja päästemeeskondade vastuvõtmisel ning lähetamisel lähtutakse ÜRO Humanitaaroperatsioonide Koordineerimise Keskuse (OCHA) Rahvusvaheliste otsingu- ja päästeoperatsioonide nõustamisgrupi (INSARAG) soovitudest ja nõuetest meeskondadele ning abi küsivale ja abi osutavale riigile.

Juhul kui abi osutamine ja küsimine ei ole rahvusvahelise lepinguga reguleeritud, siis otsustab antud küsimuse Vabariigi Valitsus, lähtudes Välisministeeriumi, Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ja hädaolukorra lahendamist juhtiva ministeeriumi ettepanekutest.

Teavet piiriülese toimega suurõnnetustest ja rahvusvahelistest hädaolukordadest edastakse rahvusvahelise koostöö kontaktpunktidenä määratud alalistele seire- ja

valveteenistustele, kes edastavad selle teabe Päästeameti Juhtimiskeskusele vastavalt hädaolukordadest teavitamise korrale.

9. Riikliku kriisireguleerimisplaani väljatöötamise, muutmise ja täiendamise kord

9.1 Plaani väljatöötamine

Plaani töötab välja Siseministerium koostöös valitsusasutuste, kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ning kriisireguleerimisele kaasatud mittetulundusühingute ja sihtasutustega.

Plaan koostööstatakse ministeeriumide ja Riigikantseleiga ning esitatakse läbivaatamiseks Vabariigi Valitsuse kriisikomisjonile. Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon esitab oma arvamuse plaani kohta ühe kuu jooksul arvates plaani laekumisest.

Siseminister esitab plaani koos kriisikomisjoni arvamusega Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. Plaan kinnitatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega.

9.2 Plaani muutmine ja täiendamine

Plaani haldab ning selle muutmist ja täiendamist korraldab Siseministerium. Ministeeriumid ja Riigikantselei esitavad muudatus- või täiendusettepanekud Siseministeriumile, kes hindab ühe kuu jooksul arvates muudatus- või täiendusettepaneku laekumise päevast muudatuse või täiendamise vajalikkust, selle vastavust riiklikule kriisireguleerimispoliitikale ja kriisireguleerimise üldpõhimõtetele ning korraldab koostööstamise.

Riiklik kriisireguleerimisplaan vaadatakse läbi, täiendatakse ja korrigeeritakse vastavalt vajadusele, kuid mitte harvemini kui kord kahe aasta jooksul.

Siim Kallas
Peaminister

Aino Lepik von Wirèn
Riigisekretär